

Tweede ronde voor biomedisch onderzoek naar ME/CVS

Datum opening ronde: 17 juni 2024

Deadline: **24 september 2024, 14.00 uur**

Inhoud

1.	Samenvatting.....	1
2.	Doel subsidieoproep.....	2
3.	Voorwaarden en verplichtingen.....	3
3.1.	Voorwaarden.....	3
3.1.1	Wie kunnen er aanspraak maken op subsidie?.....	3
3.1.2	Onrechtmatige staatssteun voorkomen.....	4
3.1.3	Samenwerking en bijdrage van derden.....	4
3.1.4	Welk bedrag kunt u aanvragen?.....	5
3.1.5	Praktische voorwaarden.....	5
3.2	Verplichtingen.....	5
4.	Beoordeling en prioriteitstelling.....	6
4.1.	Beoordelingsprocedure.....	6
4.2.	Relevantiecriteria.....	6
4.2.1.	Relevantiecriteria voor projectidee.....	6
4.2.2.	Relevantiecriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag.....	7
4.3.	Kwaliteitscriteria.....	8
4.3.1.	Kwaliteitscriteria voor projectidee.....	8
4.3.2.	Kwaliteitscriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag.....	8
4.4.	Prioriteitstelling uitgewerkte subsidieaanvraag.....	8
5.	Indienen.....	9
5.1	Indiening via Mijn ZonMw.....	9
5.2	Tips.....	9
5.3	Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag.....	9
5.4	Inhoudelijke vragen.....	9
5.5	Technische vragen.....	9
5.6	Informatie consortia.....	10
5.7	Contactgegevens patiëntenorganisaties ME/CVS.....	10
5.8	Downloads en links.....	10
6.	Bijlagen.....	11
	Bijlage 1 – Staatssteun – DAEB.....	12
	Bijlage 2 – Criteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag.....	13
	2.1. Relevantiecriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag.....	13
	2.2 Kwaliteitscriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag.....	14

1. Samenvatting

Wie

Een projectidee (en in tweede instantie een uitgewerkte subsidieaanvraag) kan worden ingediend door een hoofdaanvrager die in Nederland gevestigd is en afkomstig is van een Nederlandse onderzoeksorganisatie in de zin van het EU-staatssteunrecht, een Nederlandse zorginstelling of zorgaanbieder, een publieke organisatie of een belangenbehartigingsorganisatie. Voor de uitgewerkte subsidieaanvraag geldt dat er een samenwerking dient te zijn met tenminste één van de twee consortia die in de eerste ronde van het onderzoeksprogramma ME/CVS zijn gehonoreerd. Het gaat hier om het NMCB en het ME/CFS Lines consortium. Daarnaast stimuleert ZonMw samenwerking met andere partijen en specifiek met ervaringsdeskundigen en internationale onderzoekers. Samenwerkingspartners kunnen tevens aanspraak maken op (een deel van de) subsidie.

Waarvoor

Deze oproep heeft als doel om biomedische projecten te financieren die aansluiten bij tenminste één van de twee reeds bestaande consortia. Binnen de projecten wordt transdisciplinair onderzoek gedaan naar de oorzaak, diagnose en/of behandeling van de multisysteemziekte ME/CVS.

Wat

Het totaal beschikbare subsidiebudget in deze subsidieronde bedraagt € 2.500.000,-. Per project kan maximaal € 500.000,- worden aangevraagd met een maximale looptijd van 4 jaar. Het project dient binnen 6 maanden na honorering van start te gaan.

Wanneer

Onderstaande tabel geeft de tijdslijn weer van de aanvraagprocedure van de 'Tweede ronde voor biomedisch onderzoek naar ME/CVS'. Bij [sectie 4.1](#) wordt de procedure verder toegelicht.

Deadline indienen projectidee	Donderdag 24 september 2024 om 14.00 uur
Ontvangst advies commissie	November 2024
Deadline indienen uitgewerkte subsidieaanvraag	Donderdag 30 januari 2025 om 14.00 uur
Ontvangst commentaar referenten	21 maart 2025
Deadline indienen wederhoor	7 april 2025 om 14.00 uur
Besluit	Juli 2025
Uiterlijke startdatum	6 maanden na ontvangst besluitbrief

2. Doel subsidieoproep

Deze oproep maakt onderdeel uit van het [onderzoeksprogramma ME/CVS](#) en is onderdeel van de programmalijn Biomedisch onderzoek.

Aanleiding

Patiënten staan aan de basis van het onderzoeksprogramma ME/CVS. Het [burgerinitiatief](#) 'Erken ME' overhandigde in 2013 een petitie met meer dan 56.000 handtekeningen met daarin het pleidooi voor biomedisch onderzoek naar de ziekte ME/CVS aan de Tweede Kamer. Deze heeft daarop een [advies](#) gevraagd aan de Gezondheidsraad, dat in 2018 verscheen. Vervolgens heeft het ministerie van VWS de opdracht gegeven aan ZonMw tot het opstellen van een [biomedische onderzoeksagenda ME/CVS](#). Deze was eind 2020 gereed. In december 2021 ging het 10-jarige ZonMw programma voor biomedisch onderzoek naar ME/CVS van start.

Aanleiding voor het onderzoeksprogramma is het gebrek aan kennis over oorzaak, diagnose en behandeling van ME/CVS en de door de Gezondheidsraad geformuleerde noodzaak dat Nederland een inhaalslag maakt op het gebied van biomedische kennis en wetenschappelijk onderzoek. De actuele beschikbare biomedische kennis die internationaal beschikbaar is, is in Nederland niet of zeer beperkt aanwezig bij (zorg)professionals en wetenschappers. Daarom adviseerde de Gezondheidsraad om te investeren in onderzoek naar ME/CVS door middel van een langjarig en substantieel onderzoeksprogramma.

Onderzoeksprogramma ME/CVS

Het uiteindelijke doel van het onderzoeksprogramma ME/CVS is om de gezondheid, kwaliteit van leven en maatschappelijke positie van ME/CVS-patiënten te verbeteren. In het programma staan 3 doelen centraal:

1. Het genereren van biomedische kennis over het ontstaan van ME/CVS; de diagnose ME/CVS en de behandeling van ME/CVS;
2. Het stimuleren dat de ontwikkelde kennis gebruikt wordt in de praktijk;
3. Het ontwikkelen van een duurzame kennisinfrastructuur voor ME/CVS met als doel het verbeteren van de samenwerking tussen kennisinstituten en praktijk zoals zorgprofessionals en ME/CVS patiënten.

Het programma bestaat uit een programmalijn 'biomedisch onderzoek' en een programmalijn 'praktijkverbetering'. Deze oproep valt onder de programmalijn 'biomedisch onderzoek'. Deze programmalijn is gericht op het ontwikkelen van biomedische kennis over het ontstaan, de aard, de diagnose en de behandeling van ME/CVS.

Binnen de programmalijn 'biomedisch onderzoek' zijn in de eerste subsidieronde van het programma 2 consortia gefinancierd, het Nederlandse ME/CVS Cohort- en Biobank-consortium (NMCB) en het ME/CFS Lines consortium. Binnen de consortia wordt momenteel via 10 projecten vanuit verschillende disciplines transdisciplinair biomedisch onderzoek gedaan naar ME/CVS als multisysteem ziekte. De consortia zijn bedoeld om een infrastructuur op te zetten voor langdurend onderzoek naar ME/CVS. Meer informatie over de consortia en de huidige projecten is te vinden in [sectie 5.6](#).

Subsidieronde 'Tweede ronde voor biomedisch onderzoek naar ME/CVS'

Het doel van deze oproep is om nieuwe onderzoeken te financieren die, binnen de al bestaande consortia, transdisciplinair onderzoek doen naar de oorzaak, diagnose en/of behandeling van ME/CVS. Binnen deze subsidieoproep kan dus financiering worden aangevraagd voor het uitvoeren van een onderzoek dat aansluit bij minstens één van de twee gefinancierde consortia. Het gaat hierbij om een biomedisch, klinisch of epidemiologisch onderzoek naar de oorzaak, diagnose en/of behandeling van ME/CVS.

De onderzoeken dienen inhoudelijk de onderzoekslijnen te volgen die in [de programmatekst ME/CVS](#) zijn beschreven. Belangrijk is dat er geen overlap plaatsvindt met de onderzoeken uit de eerste subsidieronde. Nieuwe projecten kunnen wel voortborduren op eerder gefinancierd onderzoek en ook replicatieonderzoek behoort tot de mogelijkheden.

3. Voorwaarden en verplichtingen

Bij het aanvragen van subsidie bij ZonMw zijn er rechten, voorwaarden en verplichtingen om rekening mee te houden. Deze volgen uit de [Algemene wet bestuursrecht \(Awb\)](#). Titel 4.2 van de Awb bevat specifieke bepalingen die van toepassing zijn op subsidies van ZonMw. Daarnaast zijn de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#) van toepassing.

3.1. Voorwaarden

Het projectidee en (in tweede instantie) de uitgewerkte subsidieaanvraag moet aan onderstaande voorwaarden voldoen om in behandeling te kunnen worden genomen. Voor de uitgewerkte aanvraag gelden enkele aanvullende praktische voorwaarden. Deze worden vermeld in de oproepetekst voor de uitgewerkte aanvraag.

3.1.1 Wie kunnen er aanspraak maken op subsidie?

Hoofdaanvrager

In Nederland gevestigde publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen subsidie aanvragen. Een projectidee/subsidieaanvraag kan worden ingediend door een hoofdaanvrager verbonden aan een Nederlandse onderzoeksorganisatie in de zin van het EU-staatssteunrecht¹, een Nederlandse zorginstelling² of zorgaanbieder, een publieke organisatie of een belangenbehartigingsorganisatie (zoals een patiëntenorganisatie).

De hoofdaanvrager dient de aanvraag in en is het aanspreekpunt voor ZonMw. De hoofdaanvrager is verantwoordelijk voor de correspondentie met ZonMw, het financieren van de samenwerkingspartners en de financiële verantwoording.

Samenwerkingspartners

Alle gehonoreerde projecten dienen onderdeel te worden van de bestaande onderzoeksinfrastructuur die vanuit het onderzoeksprogramma ME/CVS is opgezet. Een project dient daarom bij minstens één van beide consortia aan te sluiten. De hoofdaanvrager van het project ontvangt de subsidie en stemt af met het consortium over de wetenschappelijke samenhang, het delen van data en materiaal en de verspreiding en implementatie van onderzoeksresultaten. Een project kan ook bij beide consortia zijn aangesloten. De samenwerking met de consortia hoeft pas bij de uitgewerkte subsidieaanvraag gespecificeerd te worden.

Naast samenwerking met de consortia kan er ook samenwerking zijn met andere partijen. De volgende partijen kunnen optreden als samenwerkingspartner:

1. Nederlandse onderzoeksorganisaties in de zin van het EU staatssteunrecht¹
2. Nederlandse zorginstellingen²;
3. Nederlandse zelfstandige behandelklinieken voor ME/CVS;
4. Nederlandse belangenorganisaties die voor dit project belangenbehartigende activiteiten uitvoeren waaronder patiëntorganisaties;
5. Nederlandse onderwijsinstellingen die onderwijsactiviteiten uitvoeren voor dit project;
6. Internationale samenwerkingspartners in onderzoek, onderwijs, zorg en/of beleid;
7. Eventuele andere (internationale) samenwerkingspartners.

Een samenwerkingspartner kan aanspraak maken op (een deel van de) subsidie. De samenwerkingspartner ontvangt dan de subsidie via de hoofdaanvrager. Dit dient in de uitgewerkte subsidieaanvraag helder te worden beschreven. Belangrijk hierbij is dat onrechtmatige staatsteun moet worden voorkomen. Meer informatie over staatssteun staat in sectie 3.1.2. Meer informatie over samenwerking binnen projecten en de benodigde administratie staat in sectie 3.1.3.

Een samenwerkingspartner mag binnen deze subsidieoproep vanwege zijn/haar expertise aan meerdere projecten deelnemen.

¹ Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie, (2014/C 198/01), artikel 15 onder ee).

² Definitie van een zorginstelling: artikel 5, lid 1, [Wet toelating zorginstellingen](#).

3.1.2 Onrechtmatige staatssteun voorkomen

ZonMw verstrekt geen subsidie als dit leidt of kan leiden tot het verlenen van onrechtmatige staatssteun³. Voor deze subsidieronde geldt daarom de volgende staatssteunmaatregel:

DAEB vrijstellingsbesluit

Indien (een deel van) de binnen een project uit te voeren activiteiten voor deze subsidieoproep door ZonMw worden aangemerkt als een Dienst van Algemeen Economisch Belang ('DAEB'), betekent dit dat er specifieke financieringsvoorwaarden en regels voor de begroting zijn. In [Bijlage 1 – Staatssteun – DAEB](#) staat meer informatie over het DAEB Vrijstellingsbesluit, evenals de vereisten van het DAEB Vrijstellingsbesluit waaraan moet worden voldaan.

Meer informatie over staatssteun is te vinden op de ZonMw-webpagina [Vrijstellingverordeningen staatssteun](#).

3.1.3 Samenwerking en bijdrage van derden

ZonMw stimuleert samenwerking tussen en deelname van partijen. Daarbij geldt dat geen subsidie wordt verstrekt als afspraken leiden of kunnen leiden tot het verlenen van onrechtmatige staatssteun of als daardoor niet aan de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#) of voorwaarden van de subsidieoproep kan worden voldaan.

Zoals in sectie 3.1.1. vermeld staat, is samenwerking met tenminste één van de twee consortia een vereiste en dient dit in de uitgewerkte subsidieaanvraag te zijn geformaliseerd. De samenwerking met deze consortia is tweeledig. Enerzijds dient het consortium/de consortia onderdeel te zijn van de samenwerking als zijnde een mede-aanvrager. Anderzijds dienen alle gehonoreerde projecten aan te sluiten bij tenminste één consortium en zijn deze verplicht een actieve bijdrage te leveren aan het vormen van de onderzoeksinfrastructuur. Hierbij gaat het onder andere om de beschikbaarheid en toegankelijkheid van data/biomateriaal, transdisciplinaire samenwerking met onderzoekers en ervaringsdeskundigen binnen het consortium, verspreiding en implementatie van resultaten en afstemming over activiteiten rondom communicatie. Daarnaast stimuleert ZonMw in het kader van dit programma samenwerking met internationale (onderzoeks-) organisaties.

Met het oog op de implementatie wordt nadrukkelijk aandacht gevraagd voor verbinding met relevante partijen uit de samenleving, zoals patiënten/ervaringsdeskundigen, zorgverzekeraars, arbodiensten, uitvoeringsinstellingen sociale zekerheid, onderwijsinstellingen en/of beleidsmakers. Vanaf het formuleren van het projectidee dient er zoveel mogelijk in gezamenlijkheid te worden gewerkt. Het betrekken van patiënten/ervaringsdeskundigen in de projectgroep is een vereiste.

Samenwerking en sponsoring moeten beschreven worden in het projectidee, maar definitief geregeld zijn bij het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag.

Uit de uitgewerkte subsidieaanvraag en begroting moet duidelijk naar voren komen:

- Met welke partijen samengewerkt wordt. Per partij dient te worden beschreven op welke manier deze actief bijdraagt aan het project; dit zijn in elk geval partijen die op de begroting voorkomen als een partij die aanspraak wenst te maken op een deel van de subsidie. Ook partijen die voor eigen rekening en risico actief bijdragen maken onderdeel uit van de samenwerking.
- Met welke partij(en) een sponsorovereenkomst zal worden aangegaan en wat de in-natura of geldelijke bijdrage is.
- Welke partijen worden ingehuurd, of indien dit nog niet bekend is voor welke activiteiten wordt voorzien dat dit door derden zal worden uitgevoerd, en de daarvoor te maken kosten (inclusief btw). Zie voor meer informatie en de voorwaarden voor inhuur/opdracht de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#).

Letter of Commitment

Omdat ZonMw zeker wil weten dat samenwerkende partijen/sponsors van een project zich juridisch hebben verplicht tot de toegezegde bijdrage, is een Letter of Commitment per samenwerkende partij/sponsor bij het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag verplicht. Gebruik hiervoor het voorbeeld op de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#). Bij de uitgewerkte subsidieaanvraag dient een Letter of Commitment toe worden toegevoegd van één van

³ Artikel 107 VWEU.

beide consortiumleiders. Als een project bij beide consortia is aangesloten dient van beide consortiumleiders een Letter of Commitment te worden toegevoegd aan de uitgewerkte aanvraag.

Consortium- en sponsorovereenkomst

Op de [ZonMw-webpagina Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#) staat meer informatie over de verschillende vormen van samenwerken en bijdragen (sponsoring/opdracht) met voorbeeldovereenkomsten als hulpmiddel bij het opstellen van de betreffende overeenkomst en de voorwaarden waaraan de overeenkomst moet voldoen in de daarbij horende uitleg. De op deze webpagina en in de uitleg genoemde voorwaarden maken integraal onderdeel uit van deze subsidieoproep. Indien ZonMw de concept consortium- en/of sponsorovereenkomst(en) opvraagt, verleent zij de subsidie op voorwaarde dat de overeenkomst(en) door haar geaccepteerd wordt/worden. Consortium- en sponsorovereenkomsten hoeven pas te worden aangeleverd na toekenning van de subsidie.

Alle gehonoreerde projecten dienen op termijn de samenwerking met de consortia vast te leggen in een consortiumovereenkomst. Dit kan door een addendum toe te voegen aan de reeds bestaande consortiumovereenkomst(en). Het project wordt hierbij onderdeel van het consortium en neemt daarbij dezelfde positie in als de eerder gefinancierde projecten binnen het consortium.

3.1.4 Welk bedrag kunt u aanvragen?

Het totaal beschikbare subsidiebudget in deze subsidieronde bedraagt € 2.500.000,-. In deze subsidieronde kan per project maximaal € 500.000,- worden aangevraagd voor een looptijd van maximaal 4 jaar.

Bij het indienen van het projectidee wordt om een kostenindicatie gevraagd. Bij de uitgewerkte subsidieaanvraag is het verplicht een begroting toe te voegen. Aan deze begroting worden verschillende eisen gesteld. Meer informatie over de standardeisen staat op de [website van ZonMw](#).

Overige eisen voor de begroting:

- In de uitgewerkte subsidieaanvraag moet 10% van het projectbudget gereserveerd worden voor communicatie en implementatie. Dit moet duidelijk beschreven staan in de begroting. Communicatie- en implementatie-activiteiten kunnen (gedeeltelijk) worden uitgevoerd via het consortium. Het consortium kan hiervoor aanspraak maken op een deel van de subsidie van het project.
- In de begroting moet ook budget gereserveerd worden voor participatie van ME/CVS patiënten/ervaringsdeskundigen.

Het totale bedrag in de uitgewerkte subsidieaanvraag mag niet meer dan 15% afwijken van het aangevraagde bedrag in het projectidee.

3.1.5 Praktische voorwaarden

- Schrijf de aanvraag in het Engels.
- Bij het projectidee mag één optionele bijlage met figuren en tabellen worden toegevoegd. Deze bijlage is onderdeel van de beoordeling. Overige bijlagen worden niet meegenomen in de beoordeling.

3.2 Verplichtingen

Verplichtingen zijn van toepassing wanneer een subsidie wordt toegekend. Hiervoor volgt ZonMw de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#). Daarnaast zijn verplichtingen van toepassing voor [Open Access](#) en de [10 principes voor Maatschappelijk Verantwoord Licentiëren](#).

4. Beoordeling en prioriteitstelling

4.1. Beoordelingsprocedure

Deze subsidieronde is opgebouwd uit 2 fases: een projectidee en een uitgewerkte subsidieaanvraag.

Projectidee

Een projectidee geeft een beknopte beschrijving van het project. Bij de beoordeling van de projectideeën ligt het accent op relevantiecriteria. Hieronder valt ook de relevantie voor het programma, oftewel: past de aanvraag binnen de doelstelling en randvoorwaarden van de subsidieronde en het programma? Daarnaast toetst de programmacommissie de projectideeën in dit stadium globaal op kwaliteit. De commissie selecteert de projectideeën die het beste passen bij de doelstelling van deze oproep en die zij het meest kansrijk acht. Deze krijgen een positief advies om het projectidee uit te werken tot een volledige subsidieaanvraag. Bij sectie 4.2 en 4.3 staan de relevantie- en kwaliteitscriteria die van toepassing zijn voor het project idee.

Uitgewerkte subsidieaanvraag

De uitgewerkte subsidieaanvraag is een uitgebreide en gedetailleerde beschrijving van het project. Bij het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag moet ook een gedetailleerde begroting worden aangeleverd. De beoordelingsprocedure in de fase van de uitgewerkte subsidieaanvraag bevat een schriftelijke beoordeling van wetenschappelijke en ervaringsdeskundige referenten. Na de beoordeling door de referenten volgt de mogelijkheid tot schriftelijk wederhoor. Hierna volgt een eindbeoordeling door de programmacommissie. De wetenschappelijke referenten beoordelen de wetenschappelijke kwaliteit van de aanvraag. De ervaringsdeskundige referenten beoordelen met name de toegevoegde waarde en haalbaarheid van het onderzoek voor de patiënt en of de inbreng van ervaringsdeskundigheid in het project goed is geborgd. De prioritering van de subsidieaanvragen ten aanzien van kwaliteit en relevantie gebeurt door de programmacommissie op basis van de uitgewerkte subsidieaanvraag, de referentrapporten en het wederhoor. De programmacommissie geeft uiteindelijk een definitief advies aan ZonMw over de relevantie, de kwaliteit en de begroting van alle aanvragen. In [bijlage 2](#) staan de relevantie- en kwaliteitscriteria die van toepassing zijn voor de uitgewerkte aanvraag.

Indien gewenst kan de programmacommissie tijdens de uitgewerkte aanvraagfase kiezen voor een interviewvergadering met de hoofdaanvrager als onderdeel van het beoordelingstraject. Van het interview wordt een geluidsopname gemaakt, die na afloop van de beoordelingsprocedure wordt verwijderd.

De deadline voor het indienen van een projectidee is **24 september 2024 om 14.00 uur**. De deadline voor het indienen van de uitgewerkte subsidieaanvraag is **30 januari 2025 om 14.00 uur**.

Voor meer informatie over de procedures voor de beoordeling van subsidieaanvragen verwijzen we naar de infographic '[in 10 stappen subsidie aanvragen](#)' en naar de [procedurebrochure aanvragers](#).

4.2. Relevantiecriteria

4.2.1. Relevantiecriteria voor projectidee

Voor het projectidee gelden de volgende relevantiecriteria.

Bijdrage aan programmadoelstellingen

Het projectidee moet passen bij de programmadoelen van het onderzoeksprogramma ME/CVS (zie: [programmamtekst](#)). Het programma heeft als doel de gezondheid, de kwaliteit van leven en de maatschappelijke positie van patiënten met ME/CVS te verbeteren en het onderwerp van het projectidee moet passen binnen de kaders (van de programmamtekst) van het ME/CVS onderzoeksprogramma. Onderzoek dat gericht is op chronische vermoeidheid als gevolg van andere ziekten of aandoeningen dan ME/CVS valt hier niet onder. Vormen van vermoeidheid als gevolg van of gerelateerd aan andere vergelijkbare aandoeningen (bijv. post-COVID) kunnen alleen onderzocht worden in relatie tot ME/CVS.

Samenwerking

Bij het projectidee hoeft de samenwerking met een consortium nog niet te zijn uitgewerkt. Wel dient het project aan te kunnen sluiten bij een van de twee consortia als het gaat om onderzoeksrichting, methode, dataverzameling en de disseminatie en implementatie van resultaten. Dit dient in het projectidee op hoofdlijnen te worden beschreven en onderbouwd.

Samenwerking met verschillende partijen wordt ten zeerste aangemoedigd. Voor het projectidee hoeven de betrokken partijen nog niet vast te liggen. Wel dient beschreven te worden welk type samenwerking wordt nagestreefd en hoe deze op hoofdlijnen wordt vormgegeven.

De volgende vormen van samenwerking zijn belangrijk:

- Samenwerking tussen de onderzoeksdisciplines die bij ME/CVS betrokken kunnen zijn, zoals de immunologie, microbiologie, neurologie, celbiologie, (epi-)genetica, systeembioïologie, bioinformatica en cardiologie;
- Internationale samenwerking; omdat in het buitenland onderzoekslijnen naar ME/CVS ontwikkeld zijn waarop Nederlands onderzoek kan aanhaken;
- Samenwerking tussen beroepsgroepen, zoals onderzoekers, zorgverleners, beleidsmakers en het onderwijs.
- Samenwerking met ervaringsdeskundigen op het gebied van ME/CVS (zie ook alinea 'participatie van patiënten/ervaringsdeskundigen').

Participatie van patiënten/ervaringsdeskundigen

Samenwerking met patiënten/ervaringsdeskundigen in het project is verplicht. In het projectidee dient te worden beschreven hoe belanghebbenden, de einddoelgroep of eindgebruiker die beschikt over [ervaringsdeskundigheid](#), actief betrokken worden bij de verschillende fasen van het project. Met 'betrekken' bedoelen we concreet het raadplegen, advies inwinnen, samenwerken en/of laten (mee)beslissen van betrokkenen bij het opstellen en het uitvoeren van het project en het verspreiden van de resultaten. De [ZonMw-website](#) bevat aanbevelingen voor het betrekken van patiënten bij onderzoek. Ook de 'Kickstarter voor patiëntenparticipatie' van het [Participatiekompas](#) biedt praktische handreikingen aan onderzoekers. In [sectie 5.7](#) staan de contactgegevens van patiëntenorganisaties die benaderd kunnen worden.

Toegevoegde waarde en haalbaarheid voor de patiënt

In het projectidee dient het belang van het onderwerp onderbouwd te worden. Wat is de uiteindelijke relevantie en/of toegevoegde waarde van het onderzoek voor mensen met ME/CVS? Daarnaast wordt bij de beoordeling gelet op de haalbaarheid van het project en de daarbij komende belasting voor patiënten als gevolg van het meedoen aan onderzoek. In het projectidee dient te worden aangegeven hoe rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld de belastbaarheid en de vergoeding van ME/CVS-patiënten.

Diermodellen

In het kader van de transitie naar dierproefvrij onderzoek moedigt ZonMw onderzoekers aan om alternatieven voor dierproeven te ontwikkelen en/of toe te passen. In het geval dat dierproeven voorgesteld worden in een aanvraag zal de programmacommissie daarom extra scherp toezien op de onderbouwing hiervan. Wat is de relatie tussen het gekozen diermodel en de onderzoeksvraag? Wat is de methodologische en statistische onderbouwing van de proeven? Bestaan er alternatieven voor de dierproef, bijv. in de zin van computationele modellen?

Toepassing in termen van impact

Projecten die ZonMw financiert moeten impact hebben. De nieuw opgedane kennis en kunde moeten gebruikt worden in praktijk, beleid, onderwijs en/of vervolgonderzoek. Op de ZonMw website wordt uitgelegd wat impact is, hoe wordt gewerkt aan het realiseren en aantonen ervan en wat van projectleiders wordt verwacht. Meer informatie staat op [de ZonMw-webpagina Impact versterken](#). In het projectidee dient kort te worden ingegaan op de strategie m.b.t. de verspreiding en implementatie van resultaten.

4.2.2. Relevantiecriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag

Voor de uitgewerkte subsidieaanvraag gelden aanvullende relevantiecriteria. De relevantiecriteria voor de uitgewerkte subsidieaanvraag zijn te vinden in [bijlage 2.1](#).

4.3. Kwaliteitscriteria

4.3.1. Kwaliteitscriteria voor projectidee

Voor het projectidee gelden de volgende kwaliteitscriteria.

Doelstelling en vraag- of taakstelling

De doelstelling is helder en concreet geformuleerd en resulteert in een concrete en toetsbare vraagstelling. Het projectidee toont de toegevoegde waarde ten opzichte van reeds bestaande kennis en/of de praktijk. De aanvraag mag geen doublure zijn van eerdere of lopende projecten in Nederland of in het buitenland, maar kan wel voortbouwen op eerdere projecten of aansluiten bij lopende projecten in Nederland of het buitenland. Hierbij wordt aansluiting bij veelbelovende internationale onderzoeksrichtingen gestimuleerd. Ook is binnen deze subsidieoproep replicatieonderzoek mogelijk.

Plan van aanpak

In het projectidee wordt op hoofdlijnen het plan van aanpak beschreven: wat de opzet is van het onderzoek, welke methode zal worden toegepast, welke analysemethoden worden gebruikt en welke resultaten worden verwacht. De aanpak moet adequaat zijn voor de vraag- of taakstelling. In het geval van mensgebonden onderzoek moet er een onderbouwde beschrijving van de onderzoekspopulatie en de gebruikte inclusiecriteria worden gegeven, aansluitend op de literatuur die past bij de specifieke onderzoeksvraag. In het projectidee dient de onderzoekspopulatie duidelijk te worden afgebakend. Bij de beschrijving van de onderzoekspopulatie wordt gekeken of deze goed aansluit bij de onderzoeksvraag, maar ook naar de vraag hoe deze zich verhoudt tot de voor- en nadelen van de verschillende criteria waarlangs ME/CVS vaak gedefinieerd wordt (zoals beschreven in sectie 2.2.2. van de [programmatische tekst van het onderzoeksprogramma ME/CVS](#)).

Projectgroep of persoon

In het projectidee dient kort te worden beschreven hoe de samenstelling van de projectgroep bijdraagt aan de kwaliteit van het onderzoek. In het kader van de selectie van patiënten en het uitdenken van een realistische onderzoeksopzet is het betrekken van klinische ervaring en deskundigheid op het gebied van ME/CVS zeer gewenst. Zo nodig moet deze expertise uit het buitenland gehaald worden.

4.3.2. Kwaliteitscriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag

Voor de uitgewerkte subsidieaanvraag gelden aanvullende kwaliteitscriteria. De kwaliteitscriteria voor de uitgewerkte subsidieaanvraag zijn te vinden in [bijlage 2.2](#).

4.4. Prioriteitstelling uitgewerkte subsidieaanvraag

De onderlinge weging van relevantie en kwaliteit voor de uitgewerkte subsidieaanvragen gebeurt aan de hand van de volgende prioriteringsmatrix:

Relevantie \ Kwaliteit	Zeër relevant	Relevant	Onvoldoende relevant
Zeër goed	1	2	X
Goed	3	4	X
Voldoende	5	6	X
Matig	X	X	X
Onvoldoende	X	X	X

Een subsidieaanvraag dient het oordeel zeer relevant of relevant te hebben om in aanmerking te komen voor honorering. De kwaliteit dient tenminste zeer goed of goed te zijn om voor honorering in aanmerking te komen. Een projectvoorstel met de score (zeer) relevant en voldoende komt in principe niet in aanmerking voor honorering tenzij er budget over is en de kwaliteit van het voorstel aanzienlijk wordt verbeterd. Een X in de prioriteringsmatrix geeft aan dat de subsidieaanvraag niet in aanmerking komt voor honorering.

Wanneer na toepassing van de prioriteringsmatrix het aantal honoreerbare aanvragen het beschikbare budget overstijgt, zal de programmacommissie onderstaande aanvullende afwegingsgronden hanteren (in willekeurige volgorde). Aandacht voor deze onderwerpen in de aanvraag is dan een pré.

- **Internationale samenwerking**

In het buitenland zijn diverse onderzoekslijnen naar ME/CVS ontwikkeld waarop Nederlands onderzoek kan aanhaken. Goede samenwerking met internationale onderzoekers of andere experts met kennis en ervaring op het gebied van ME/CVS is zeer wenselijk. Indien van toepassing wordt duidelijk omschreven hoe wordt samengewerkt met internationale experts op het gebied van ME/CVS.

- **Doelgroep**

Het programma als geheel wil zich richten op onderzoek naar jongeren en adolescenten met ME/CVS en ernstig zieke patiënten. Indien van toepassing moet duidelijk worden omschreven op welke manier aandacht is voor jongeren en adolescenten met ME/CVS en/of voor ernstig zieke patiënten.

- **Diversiteit**

Vanuit de algemene beleidsspeerpunten dient er binnen projecten van ZonMw aandacht te zijn voor [diversiteit](#). Hierbij is er, voor zover relevant, aandacht voor verschillende kenmerken zoals [seks](#) (rekening houdend met het feit dat een groot deel van de ME/CVS patiënten vrouw is), leeftijd, sociaaleconomische situatie, opleidingsniveau, migratie- en culturele achtergrond. Aandacht voor diversiteit van mensen met de ziekte ME/CVS binnen deze subsidieronde is een pré.

5. Indienen

5.1 Indiening via Mijn ZonMw

Projectideeën en subsidieaanvragen kunnen uitsluitend door de hoofdaanvrager ingediend worden via het online indiensysteem van ZonMw ([Mijn ZonMw](#)). Sluitingsdatum voor het indienen van een projectidee is **24 september 2024, om 14.00 uur**.

Het gehele tijdspad voor deze subsidieronde is [hier](#) te vinden.

5.2 Tips

Als de hoofdaanvrager nog niet eerder met Mijn ZonMw heeft gewerkt moet deze zich eerst registreren als 'Nieuwe gebruiker'. Zie voor meer informatie de [Handleiding Mijn ZonMw](#).

Wij raden aan om, voordat de aanvraag digitaal wordt ingediend, een Word-versie van de aanvraag te printen (via Mijn ZonMw) en na te lopen op onregelmatigheden. Vooral als de aanvraag eerst in Word is opgesteld en vervolgens naar Mijn ZonMw is gekopieerd, kan het voorkomen dat sommige tekens (zoals aanhalingstekens) niet goed worden omgezet. Dit kan in Mijn ZonMw zelf gecorrigeerd worden.

5.3 Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag

In de fase van uitgewerkte subsidieaanvraag moet een '[Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag](#)' ondertekend worden door de bestuurlijk verantwoordelijke en de hoofdaanvrager. De ondertekende verklaring kan toegevoegd worden aan de aanvraag in Mijn ZonMw of per mail gestuurd worden naar ZonMw, via mecvs@zonmw.nl. De verklaring moet uiterlijk één week na indiening binnen zijn. Dit geldt dus niet voor de fase van projectidee.

5.4 Inhoudelijke vragen

Neem voor inhoudelijke vragen contact op met één van de programmamanagers Minne Prüst, via telefoon 070 349 5198; Linda Gerth, via telefoon 070 349 5230; of neem contact op via email: mecvs@zonmw.nl.

5.5 Technische vragen

Neem voor technische vragen over het gebruik van het online indiensysteem van ZonMw contact op met de servicedesk: maandag t/m vrijdag van 8.00 tot 17.00 uur, 070 349 51 76, servicedesk@zonmw.nl. Vermeld in uw e-mail uw telefoonnummer, zodat wij indien nodig contact met u kunnen opnemen.

5.6 Informatie consortia

Vanuit het onderzoeksprogramma ME/CVS worden twee consortia gefinancierd, het NMCB consortium en het ME/CFS Lines consortium.

NMCB

Het Nederlandse ME/CVS Cohort- en Biobank (NMCB) Consortium is een brede nationale samenwerking van academische medische centra, kenniscentra (universiteiten, RIVM, KNAW) en patiëntenorganisaties. Het consortium richt zich op biomedisch onderzoek naar ME/CVS, maar ook op andere Post Acute Infectieuze Syndromen (PAIS: post-COVID, Lyme, Q-koorts). Het consortium beheert een patiëntencohort en biobank met een rijke verzameling aan biomaterialen, medische data, vragenlijsten en fysieke en cognitieve tests. De biomaterialen en data zijn internationaal geharmoniseerd maar laten aanvulling toe voor individuele studies. In totaal worden 1600 patiënten en 450 gezonde controles geworven, gematched op demografie, topografie en infectie-achtergrond. Patiënten worden medisch geselecteerd op case-criteria voor ME/CVS. Een thuisbezoekprogramma maakt deelname voor ernstig zieke patiënten mogelijk. Het cohort fungeert tevens als patiëntenregister voor aanvullende studies, inclusief behandelstudies.

ME/CFS Lines

In het consortium ME/CFS Lines werken verschillende nationale en internationale onderzoekspartners aan biomedisch onderzoek naar ME/CVS. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van data en biomaterialen die sinds 2006 zijn verzameld in het Lifelines populatiecohort, met daarin ruim 167.000 deelnemers. Met behulp van vragenlijsten en diagnostisch onderzoek worden ME/CVS patiënten binnen Lifelines geïdentificeerd. Met behulp van de biomaterialen worden genetica, microbiom, antilichaamrepertoire, proteoom en metabool bij ME/CVS-patiënten en gematchte controles in kaart gebracht. De nadruk ligt op een multi-omics benadering, waarvoor ook biomaterialen van vóór het ontstaan van ME/CVS beschikbaar zijn. Met deze gegevens zullen onderzoekers binnen dit consortium op zoek gaan naar nieuwe mechanismes die het ontstaan van ME/CVS kunnen verklaren, om zo tot betere diagnose en behandeling te kunnen komen.

Meer informatie over de consortia is te vinden op de projectpagina's van ZonMw ([NMCB](#) en [ME/CFS Lines](#)) en op de websites van de consortia zelf ([NMCB](#) en [ME/CFS Lines](#)). Ook kan contact worden opgenomen met de consortiumleiders via onderstaande contactgegevens:

- NMCB consortium onder leiding van Jos Bosch, nmcb@amsterdamumc.nl
- ME/CFS Lines consortium onder leiding van Judith Rosmalen, mecfslines@umcg.nl

NB: Voor het projectidee is het nog niet noodzakelijk om deze samenwerking te hebben vastgelegd. Voor de uitgewerkte subsidieaanvraag dient deze aansluiting/samenwerking wel te zijn vastgelegd.

Informatiebijeenkomst

Om het leggen van contacten met de consortia te faciliteren, organiseert ZonMw op **24 juni 2024** een online informatiebijeenkomst voor potentiële aanvragers, zodat zij meer zicht krijgen op wat de consortia doen. Bij deze informatiebijeenkomst zullen beide consortiumleiders aanwezig zijn.

5.7 Contactgegevens patiëntenorganisaties ME/CVS

Bij onderstaande patiëntenorganisaties kunt u terecht voor het betrekken van ervaringsdeskundigen in het projectgroep én voor ME/CVS-patiënten die als onderzoeksparticipant mee willen doen aan onderzoek:

- ME/cvs Vereniging, contact@me-cvsvereniging.nl
- Steungroep ME en Arbeidsongeschiktheid, info@steungroep.nl
- MECVS Nederland, info@mecvs.nl

5.8 Downloads en links

Op de ZonMw website staat meer informatie over:

- de [Algemene subsidiebepalingen ZonMw](#)
- ['in 10 stappen subsidie aanvragen'](#)
- [Wat dien ik in](#)
- [Voorwaarden en Verplichtingen](#)
- [Beoordeling van subsidieaanvragen](#)

- [Subsidies en Samenwerking/bijdragen van derden](#)
- [FAIR datamanagement](#)
- [Open Access](#)
- [Implementatie en impact](#)
- [Verklaring akkoord indienen uitgewerkte subsidieaanvraag](#)
- [Programmapagina Onderzoeksprogramma ME/CVS](#)

6. Bijlagen

- [Bijlage 1 – Staatssteun – DAEB](#)
- [Bijlage 2 – Criteria uitgewerkte aanvraag](#)

Bijlage 1 – Staatssteun – DAEB

Wanneer binnen deze subsidieronde subsidie wordt aangevraagd, verstrekt ZonMw de subsidie onder het DAEB Vrijstellingsbesluit⁴, mits aan onderstaande voorwaarden voldaan wordt.

ZonMw heeft de beschreven activiteiten onder het kopje 'doel subsidieoproep' aangemerkt als economische activiteiten van algemeen belang. Voorafgaand aan de subsidieverlening zal ZonMw de subsidieontvanger(s) van de hierboven beschreven activiteiten via een besluit belasten met het beheer van een Dienst van Algemeen Economisch Belang ('DAEB').

De DAEB zal (voor een deel) bestaan uit het uitvoeren van de in het projectvoorstel beschreven activiteiten.

De subsidieontvanger(s) die binnen deze subsidieronde subsidie ontvangen zijn op grond van artikel 5 lid 2 van het DAEB Vrijstellingsbesluit verplicht om in hun boekhouding de kosten en de baten die samenhangen met de DAEB activiteiten gescheiden op te nemen van kosten en baten van activiteiten die niet onder de DAEB vallen.

De financiering van het project zal de maximale duur van het project niet overschrijden. De maximale duur van een project zal in lijn met het DAEB Vrijstellingsbesluit in ieder geval niet meer dan 10 jaar bedragen.

Het aangevraagde subsidiebedrag mag niet meer bedragen dan de netto kosten van de voorziene projectactiviteiten. De parameters voor de berekening van de compensatie voor elk project zijn opgenomen in de [begrotingsstukken van ZonMw](#). De berekeningswijzen opgenomen in de begrotingsstukken zijn in overeenstemming met artikel 4 van het DAEB Vrijstellingsbesluit. Gebleken overcompensatie vordert ZonMw op grond van artikel 6 lid 2 van het DAEB Vrijstellingsbesluit terug. Is de looptijd van het project langer dan 3 jaar dan voert ZonMw een tussentijdse controle uit of er sprake is van overcompensatie.

In het geval van een consortium en bij de aanvraag nog onduidelijk is welke partijen aan het consortium deelnemen, is het mogelijk om deze partijen op een later moment aan het consortium toe te voegen. U dient het toevoegen van een nieuwe partij aan het consortium schriftelijk te melden bij ZonMw. De nieuwe partij zal pas onderdeel vormen van het consortium indien ZonMw goedkeuring heeft verleend. Voor alle partijen geldt dat ze afzonderlijk aan alle voorwaarden van het DAEB Vrijstellingsbesluit dienen te voldoen.

Indien blijkt dat de projectactiviteiten niet, of niet geheel zijn verricht, dan wel niet, of niet geheel aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan, kan ZonMw de subsidie op een lager bedrag vaststellen en uitbetaalde voorschotten(deels) terugvorderen.

⁴ Besluit van de Commissie van 20 december 2011 betreffende de toepassing van artikel 106, lid 2, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op staatssteun in de vorm van compensatie voor de openbare dienst, verleend aan bepaalde met het beheer van diensten van algemeen economisch belang belaste ondernemingen, 2012/21/EU, PB EU 2012 L7/3.

Bijlage 2 – Criteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag

2.1. Relevantiecriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag

Bijdrage aan programmadoelstellingen

De uitgewerkte subsidieaanvraag moet passen bij de programmadoelen van het onderzoeksprogramma ME/CVS (zie: [programmamtekst](#)). Het programma heeft als einddoel de gezondheid, de kwaliteit van leven en de maatschappelijke positie van patiënten met ME/CVS te verbeteren. Het onderwerp van de subsidieaanvraag moet passen binnen de kaders (van de programmamtekst) van het ME/CVS onderzoeksprogramma. Onderzoek dat gericht is op chronische vermoeidheid als gevolg van andere ziekten of aandoeningen dan ME/CVS valt hier niet onder. Vormen van vermoeidheid als gevolg van of gerelateerd aan andere vergelijkbare aandoeningen (bijv. post-COVID) kunnen alleen onderzocht worden in relatie tot ME/CVS.

Samenwerking

Het project dient aan te sluiten bij tenminste één van de twee bestaande consortia die worden gefinancierd vanuit het onderzoeksprogramma ME/CVS. In de uitgewerkte subsidieaanvraag moet duidelijk beschreven zijn op welke manier de samenwerking met het consortium/de consortia wordt vormgegeven. Zo dient de methode en manier van (FAIR) dataverzameling te zijn afgestemd met het consortium. Tevens dient de disseminatie en implementatie van resultaten die voortkomen uit het project afgestemd te worden met het consortium om kennisuitwisseling, doorgeleiding en implementatie te verbeteren.

Verder wordt samenwerking met verschillende partijen ten eerste aangemoedigd. De volgende vormen van samenwerking zijn belangrijk en indien aanwezig dienen deze op overtuigende wijze te worden beschreven.

- Samenwerking tussen de onderzoeksdisciplines die bij ME/CVS betrokken kunnen zijn, zoals immunologie, microbiologie, neurologie, celbiologie, (epi-)genetica, systeembioïologie, bioinformatica en cardiologie;
- Internationale samenwerking; in het buitenland zijn onderzoekslijnen naar ME/CVS ontwikkeld waarop Nederlands onderzoek kan aanhaken;
- Samenwerking tussen beroepsgroepen, zoals onderzoekers, behandelaren, beleidsmakers en het onderwijs. Al deze groepen moeten kennis in gebruik nemen die het onderzoeksprogramma produceert en ook vervolgvragen voor nieuw onderzoek naar ME/CVS opstellen;
- Samenwerking met ervaringsdeskundigen op het gebied van ME/CVS (zie ook alinea 'participatie van patiënten/ervaringsdeskundigen').

Participatie van patiënten/ervaringsdeskundigen

In de uitgewerkte subsidieaanvraag wordt beschreven hoe belanghebbenden, de einddoelgroep en/of eindgebruiker die beschikt over [ervaringsdeskundigheid](#), betrokken worden bij het project. Met 'betrekken' bedoelen we concreet het raadplegen, advies inwinnen, samenwerken en/of laten (mee)beslissen van betrokkenen bij het opstellen van het projectidee/de subsidieaanvraag en het uitvoeren van het project. In de aanvraag moet duidelijk worden gemaakt hoe ME/CVS-patiënten en hun vertegenwoordigers deelnemen aan het project: in welke fasen en op welke manier. Hierbij moeten de rollen helder zijn beschreven en afgebakend. De aanvrager moet aangeven op welke wijze rekening gehouden wordt met functionele beperkingen van patiënten. Ook de begroting van de definitieve subsidieaanvraag wordt op dit punt getoetst. De [ZonMw-website](#) bevat tips voor het betrekken van patiënten bij onderzoek. Ook de 'Kickstarter voor patiëntenparticipatie' van het [Participatiekompas](#) biedt praktische handreikingen aan onderzoekers. In [sectie 5.7](#) staan de contactgegevens van patiëntenorganisaties om te benaderen voor het betrekken van patiënten bij onderzoek.

Toegevoegde waarde en haalbaarheid voor de patiënt

In de uitgewerkte subsidieaanvraag onderbouwt de aanvrager het belang van het onderwerp: wat is de uiteindelijke relevantie en/of toegevoegde waarde van het onderzoek voor mensen met ME/CVS? Daarnaast wordt bij de beoordeling van aanvragen gelet op de haalbaarheid van het plan van aanpak en de daarbij komende belasting voor patiënten als gevolg van het meedoen aan onderzoek. Aanvragen worden erop beoordeeld of de verwachte opbrengsten van het onderzoek in voldoende mate opwegen tegen eventueel blijvende, negatieve gezondheidseffecten van deelname aan het onderzoek. In de aanvraag dient te worden aangegeven hoe rekening wordt gehouden met

bijvoorbeeld de belastbaarheid en de vergoeding van ME/CVS-patiënten die participeren in het project.

Toegang tot data

ZonMw stimuleert optimaal gebruik van data. In de uitgewerkte subsidieaanvraag beschrijft de aanvrager hoe gebruikt wordt gemaakt van bestaande databestanden of materialen uit het aangesloten consortium of andere (internationale) biobanken en patiëntenregistraties. Indien nieuwe dataverzameling noodzakelijk is voor het project dient de noodzaak hiervan omschreven te worden en hoe het project bijdraagt aan het consortium. Geef aan hoe de FAIR principes worden toegepast op toekomstige data/resultaten. Bij de planning en begroting van het project dient rekening gehouden te worden met de kansen en vereisten met betrekking tot [FAIR data en datamanagement](#). Indien geen data wordt verzameld, dient dit te worden vermeld in de uitgewerkte subsidieaanvraag.

Diermodellen

In het kader van de transitie naar dierproefvrij onderzoek moedigt ZonMw onderzoekers aan om alternatieven voor dierproeven te ontwikkelen en/of toe te passen. In het geval dat dierproeven voorgesteld worden in een aanvraag zal de programmacommissie daarom extra scherp toezien op de onderbouwing hiervan. Wat is de relatie tussen het gekozen diermodel en de onderzoeksvraag? Wat is de methodologische en statistische onderbouwing van de proeven? Bestaan er alternatieven voor de dierproef, bijv. in de zin van computationele modellen?

Toepassing in termen van impact

Projecten die ZonMw financiert moeten impact hebben. De nieuw opgedane kennis en kunde moeten gebruikt worden in praktijk, beleid, onderwijs en/of verder onderzoek. Op de ZonMw website staat wat impact is, hoe wordt gewerkt aan het realiseren en aantonen ervan en wat van projectleiders wordt verwacht. Meer informatie staat op [de ZonMw-webpagina Impact versterken](#). In de uitgewerkte subsidieaanvraag moet een strategie worden beschreven voor 1. implementatieactiviteiten en verspreiding, 2. communicatie, 3. borging in onderwijs, 4. valorisatie en (marktgerichte) kennisdoorgeleiding, 5. patiëntenvoorlichting.

Meer informatie over relevantiecriteria is te vinden op [de ZonMw-webpagina Relevantiecriteria](#).

2.2 Kwaliteitscriteria voor uitgewerkte subsidieaanvraag

Doelstelling en vraag- of taakstelling

De doelstelling is helder en concreet geformuleerd en resulteert in een concrete en toetsbare vraagstelling. De subsidieaanvraag toont de toegevoegde waarde ten opzichte van reeds bestaande kennis en/of de praktijk. Deze toegevoegde waarde wordt toegelicht, er wordt beschreven hoe dit onderzoek zich verhoudt tot eventuele afgeronde of andere lopende onderzoeken op hetzelfde gebied en er wordt beschreven wat dit project daaraan gaat toevoegen. De subsidieaanvraag mag geen doublure zijn van eerdere of lopende projecten in Nederland of in het buitenland, maar kan wel voortbouwen op eerdere projecten of aansluiten bij lopende projecten in Nederland of buitenland. Hierbij wordt aansluiting bij veelbelovende internationale onderzoeksrichtingen gestimuleerd. Ook is binnen deze subsidieoproep replicatieonderzoek mogelijk.

Plan van aanpak

1. Het plan van aanpak is goed theoretisch en/of empirisch onderbouwd.
2. Het plan van aanpak is helder en adequaat voor de betreffende vraag- of taakstelling.
3. In het plan van aanpak wordt een stapsgewijze beschrijving van de werkzaamheden gegeven en welke partijen daarbij betrokken zijn. Geef aan hoe deze stappen leiden tot een oplossing van het vraagstuk en het bereiken van het geformuleerde doel.
4. De gekozen methoden en analyses zijn van optimale wetenschappelijke en statistische kwaliteit en worden toetsbaar beschreven. Er wordt uitgelegd waarom juist deze methoden en analyses passen bij de onderzoeksvragen.
5. Het plan van aanpak beschrijft en onderbouwt de verspreiding, implementatie en borging van de te verwachten uitkomsten van het onderzoek, inclusief geplande activiteiten die aan verspreiding, implementatie en borging bijdragen. Duurzame financiering, eigenaarschap, onderhoud en doorontwikkeling, benodigde infrastructuur, randvoorwaarden en aansluiting bij de bestaande infrastructuur komen daarbij aan bod.
6. Een tijdspad en begroting is onderdeel van het plan van aanpak.

Beschrijving doelgroep

In het geval van mensgebonden onderzoek moeten projecten een onderbouwde beschrijving van hun onderzoekspopulatie geven, aansluitend op de literatuur die past bij de specifieke onderzoeksvraag. In de aanvraag moet de onderzoekspopulatie duidelijk worden afgebakend. De beschrijving van de onderzoekspopulatie wordt erop beoordeeld of deze goed aansluit bij de onderzoeksvraag, maar ook op de vraag hoe deze zich verhoudt tot de voor- en nadelen van de verschillende criteria waarlangs ME/CVS vaak gedefinieerd wordt (zoals beschreven in sectie 2.2.2. van de [programmatekst van het onderzoeksprogramma ME/CVS](#)).

Haalbaarheid

In de aanvraag moet aannemelijk worden gemaakt dat de aanvrager de beoogde vraag- of taakstelling met de beschikbare expertise, menskracht en faciliteiten in de geplande tijd kan realiseren. In de aanvraag is aandacht voor bevorderende en belemmerende factoren. Speciale aandacht bestaat hierbij voor haalbaarheid in termen van inclusie. ME/CVS-patiënten zijn niet altijd bekend bij zorgverleners en kunnen moeilijker te bereiken zijn. Ook kan de aard en ernst van hun klachten hun deelname aan onderzoek bemoeilijken. Hiermee moet in de onderzoeksopzet rekening gehouden worden.

Projectgroep of persoon

In de aanvraag dient te worden beschreven hoe de samenstelling van de projectgroep bijdraagt aan de kwaliteit van het onderzoek. In het kader van de selectie van patiënten en het uitdenken van een realistische onderzoeksopzet is het betrekken van klinische ervaring en deskundigheid op het gebied van ME/CVS zeer gewenst. Zo nodig moet deze uit het buitenland gehaald worden.

Bij de beschrijving van de kwaliteit van personen en groepen kan het gaan om de productie van meewerkende groepen en personen (publicaties, rapporten, richtlijnen, protocollen, interventies), hun ervaring (verworven subsidies, participatie in (inter)nationale netwerken, onderwijs) en de impact van hun producten. De uitgangspunten van 'Erkennen en Waarderen', zoals genoemd in de [Position Paper](#) 'Ruimte voor ieders talent' moeten worden meegenomen in de uitwerking van de aanvraag.

Meer informatie over deze criteria staat in de [procedurebrochure](#).